

Delta Kongress 2024
Åpningstale Delta-leder Trond Ellefsen
26. november 2024

Da jeg var 17 år droppet jeg ut av skolen.

Min far skjønnte at jeg var skolelei, så han sendte meg på sjøen for å lære arbeidslivets realiteter.

Det var mange tøffe tak å være ung og fersk på en fabrikktråler langt oppe i Barentshavet i et hierarkisk mannsmiljø.

Skipperen var sjefen – jeg var nederst på «rangstigen».

Men tiden på sjøen lærte meg at hardt arbeid ikke er skadelig.

Det lærte meg også noe om fellesskap – det å skape noe sammen – det å være i ordets rette forstand – i samme båt.

Det viktigste jeg lærte var at utdanning er lurt – utdanning er viktig.

Organisering er lurt, og organisering er viktig.

Derfor organiserte jeg meg tidlig, og ble med i det som het KFO – dagens Delta.

Den gang, i 1996, hadde vi rett under 48.000 medlemmer

Min «fagforeningsreise» er lik mange av dere andre.

Vi blir med – skolerer oss i betydningen av det organiserte arbeidsliv – får tillit, og blir tillitsvalgte,

fordi vi tror på det organiserte arbeidsliv som en bærebjelke

En bærebjelke i et samfunn for alle.

Fra jeg ble Hovedtillitsvalgt i Ålesund Kommune, og til jeg tok over som Forbundsleder i Delta for to år siden, har også vår organisasjon og vårt samfunn vært gjennom en «tidsreise».

Til tross for et mer polarisert samfunn – både ute og hjemme,

til tross for et tilbakeslag for det organiserte arbeidsliv

og til tross for økte forskjeller mellom de som har og de som ikke har –

vokser Delta.

Fra 48.000 for 28 år siden, til ikke bare det dobbelte i dag,

Men til hele 100 000 medlemmer.

Noen år senere, rundt 1999, kom dattera mi Ane opprørt hjem fra skolen en gang, hun var vel 7-8 år på denne tiden.

Hun gikk i klasse med sønnen til keeperen til Ålesund fotballklubb (Aafk) Hun var som sagt meget opprørt og sa: Andreas er dum, pappa!

- Hvorfor det? spurte jeg.
- Jo han sa at Aafk er best.
- Men er de ikke det da?
- Hæææ, du har jo alltid sagt at KFO er best, og det sa jeg til han også.

Deltas medlemmer gjør Norge bedre.

Til lands og til vanns, på jernbanen og i luften.

Fra vugge til krematorium og i jorden.

Dere samler inn penger for staten, og dere deler dem ut igjen.

Dere er i alle landets kommuner og skaper velferd for landets innbyggere, og dere er på sykehus og legekontor og hjelper mennesker i alle livets faser.

Ta dere tid et lite øyeblikk og tenk over hvilken kunnskap, kompetanse, innsikt, erfaring, kraft og styrke vi i Delta sammen rår over.

Vi som er her. Og alle våre gode tillitsvalgtkolleger, alle våre medlemmer, hele fellesskapet.

Det gir oss tyngde, makt og innflytelse.

Men det betyr også at vi forvalter et betydelig ansvar. For medlemmene, for tjenestemottakerne, for innbyggerne, for velferden, for velferdssamfunnet.

Det ansvaret skal vi forvalte. Det er vårt oppdrag. Det er vår felles oppgave. Det er viktigere enn noensinne. Ikke minst i en tid med en urolig verden rundt oss, med press på sykehusøkonomien, med press på kommuneøkonomien, med press på velferden.

Da jeg meldte meg inn i KFO, i 1996, levde vi i optimismens tiår.

Muren hadde falt og den kalde krigen var over.

Det var typisk norsk å være god, og selv om Yelena Välbe slo de norske jentene på ski så var Russland vår gode nabo og Boris Jeltsin en koselig, om enn fordrukken, gammel bamse.

Renten var på vei ned og reallønnsveksten var høy.

Himmelen var skyfri og Delta-blå og det liberale demokratiet seiret på alle fronter.

Bakteppet i dag er ganske annerledes.

Menneskeskapte klimaendringer gjør at temperaturen på kloden tikker raskt oppover, og det rapporteres måned for måned, år for år om tidenes varmeste.

Resultatet ser vi allerede, også her hjemme. Mer regn, mer vind, mer ekstremvær og større ødeleggelser. Ikke hvert 200 år, ikke hvert 50 år, ikke en gang hver generasjon, men i fjor, i år, neste år.

Samtidig er det sikkerhetspolitiske frikvarteret vi opplevde på 1990-tallet definitivt over.

Vårt naboland har invadert et annet land, og vi har en krig i Europa vi ikke har sett maken til siden 1945.

I USA har et flertall av velgerne valgt en president som for fire år siden forsøkte å begå statskupp, og som av sin egen stabssjef er omtalt som fascist.

Krig, klimakrise og en amerikansk president som rokker ved NATO-garantien stiller nye krav til vår nasjonale beredskap.

Frihet er som oksygen, vi merker ikke at den er borte før det er for sent. Det er oksygenmangel i Europa for tiden.

Vi må være forberedt på krig.

Statsbudsjettets bevilgninger til forsvaret er bare en forsmak på det som kommer. Også totalforsvaret må styrkes. Hele samfunnet må være en del av beredskapen.

Norske kommuner har tatt imot, bosatt og integrert et antall flyktninger fra Ukraina som vi aldri har sett før. Det har vært vanskelig. Det har vært trangt. Det har presset kommunens tjenester til det ytterste. Og det har testet beredskapen.

Jeg synes vi skal ha lov til å være stolte av den jobben som har blitt gjort! Og den jobben har blitt gjort av oss og av våre medlemmer og tillitsvalgte rundt omkring i hele Norge.

I pandemien ble Norges helsevesen utfordret. Vi måtte alle bidra til å flate ut kurven, og mange av oss kunne sitte isolert på hjemmekontor. Men dere gikk på jobb. Dere var nasjonens forsvar.

Delta er en kvinnedominert organisasjon i kvinnedominerte bransjer. Vi skal jobbe for å rekruttere flere menn, både til bransjene der vi er og til Delta som medlemmer og tillitsvalgte.

Men vi er en kvinnedominert organisasjon i en kvinnedominert bransje, og det bør reflekteres i politikken vår.

Mandag forrige uke, 18. november, passerte vi likelønnsdagen. Fortsatt tjener kvinner i Norge i snitt bare 87-88 prosent av det mennene tjener, og hovedgrunnen til dette er at kvinnedominerte yrker er dårligere betalt enn mannsdominerte yrker.

Eller for å si det på en annen måte, fordi dere jobber i offentlig tjenesteyting, fordi jobben deres er å sørge for at velferdsstaten fungerer, så straffes dere med halvannen måneds lønnstrekk sammenlignet med mennene i privat sektor.

Tenk dere en tilfeldig mann og en tilfeldig kvinne.

De er like gamle. De har samme utdanningsnivå, sammen næringsbakgrunn og samme diagnose. Alt som kan være likt er likt.

Allikevel har kvinnen lavere sannsynlighet for å få yrkesskadeerstatning enn mannen, har forskere i Fafo konkludert.

Forskjellene mellom helsearbeidere og industriarbeidere tydeliggjør disse forskjellene.

I dag kan skader fra ulykker gi rett til yrkesskadeerstatning.

Skader fra belastning gjør det ikke.

Vi må ta kvinnehelse på alvor, både i smått og i stort.

Regelverket må ta inn over seg at uavhengig av hva arbeidsuførheten skyldes må erstatningen fange opp de som blir skadet på jobben.

Nå har vi kommet til det stedet i talen der jeg skulle snakket om den nye IA-avtalen. Jeg skulle fortalt om hvor viktig det er at den har blitt forlenget og at partene i arbeidslivet fortsatt har en hånd på rattet om sykelønnsordningen. Og jeg skulle annonsert at YS-leder Hans Erik Skjæggerud kommer på torsdag for å fortelle om den nye avtalen.

Hans Erik kommer i over-i-morgen. Men vi har ikke en ny avtale på plass.

LO har stilt ultimatum om at sykelønnen må fredes i fire år

NHO har stilt ultimatum om at sykelønnen *ikke* må fredes i fire år.

Og her står vi.

Jeg er glad for at vi i YS-familien stiller opp som de voksne i rommet og er villige til å diskutere videre uten å stille ultimatum den ene eller andre veien. Og jeg ser frem til å høre Hans Erik snakke om dette.

Ingen arbeidstakere skal være redde for å bli syke. Sykelønn er en ordning vi har kjempet frem og en rettighet vi skal verne om. Som Solveig Hausken, tillitsvalgt i Delta fra Espira Østrem Barnehage, så godt sa det i Debatten på NRK i september; sykelønn er en redningsline for oss som arbeidstakere.

Men vi må også gjøre det vi kan for at færrest mulig skal trenge å bruke disse ordningene.

Vi skal forsvare sykelønnsordningen, ikke det høye sykefraværet.

Vi skal kjempe for et arbeidsliv med plass for alle, og et arbeidsmiljø som tar vare på den enkelte.

Arbeidsgivere som bryr seg om sine medarbeidere er vårt viktigste virkemiddel mot sykefravær

Vi må tørre å snakke høyt om kvinnesykdommer, og vi, inkludert oss menn, må tørre å snakke høyt om det som **ikke** er sykdom, men den mest naturlige ting i verden, som menstruasjon, graviditet og overgangsalder. Jeg vet hva jeg snakker om – jeg bor sammen med en kvinne og jeg har tre døtre.

Noe av det viktigste jeg kan gjøre for de og for alle andre kvinner i norsk arbeidsliv, er å kjempe for større stillinger, bedre lønn og bedre yrkesskadeforsikringer i kvinnedominerte stillinger.

Gamle vaner er vonde å vende.

I minst 30 år har Delta snakket om oppgavedeling. Ingen har snakket mer og lenger om oppgavedeling enn oss i Delta.

Vi har snakket om å bruke rett person på rett plass. Om at det finnes mye uforløst kompetanse, om å se på hvilke oppgaver som skal løses og hvilken kompetanse som trengs for å løse de oppgavene.

Endelig har det løsnet. Og det skal vi ta ære for!

Helsepersonellkommissjonen kom med sin utredning i fjor mot et dystert bakteppe hvor behovet for arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene har gjort det krevende å kunne tilby likeverdige tjenester.

- Vi går tom for arbeidskraft før vi går tom for penger, sa Gunnar Bovim, leder for Helsepersonellkommissjonen, da han besøkte oss i Delta.

Krisen har gjort at også arbeidsgivere og ledere må tenke nytt om hvordan vi løser oppgavene.

Allikevel ser vi at det går saktere med å få flere til å jobbe heltid.

I Deltas heltidsmonitor måler vi som dere vet andelen heltids- og deltidsutlysninger for en rekke av våre yrkesgrupper.

Selv med endringene i arbeidsmiljøloven som sier at medarbeidere som regel skal ansettes i heltid, lyses syv av ti stillinger som helsefagarbeidere fortsatt ut som deltid.

De siste årene har vi løftet fram de som lykkes i arbeidet og besøkt de beste kommunene og sykehusene landet rund. I år var jeg i Karmøy kommune og fikk høre fra vår egen hovedtillitsvalgt Camilla Sandhåland om hvordan de får det til. Ikke overraskende er et

godt lokalt samarbeid mellom ledere og tillitsvalgte en viktig nøkkel for å få til mer heltid.

Regjeringen ved helseminister Jan Christian Vestre har invitert partene med i et ventetidsløft for sykehusene. Ventetidene er for lange, og sammen skal vi finne løsninger for å raskt få dem ned.

Vi har løftet inn bedre oppgavedeling, som kanskje er det viktigste verktøyet her. Det er omfavnet av helseministeren, og han har tatt initiativ til å lage oversikter over oppgaver hvor flere kan bidra.

Dette arbeidet skal vi følge opp!

Jeg skal bruke litt tid nå til å snakke om kommunene.

Kommunene, kommuneøkonomien og kommunenes tjenester tenker jeg på fra jeg åpner øynene om morgenen og kikker bort på fruene og til jeg lukker dem igjen om kvelden.

Som Delta-leder får jeg ikke våknet sammen med fruene så ofte som jeg kunne ønske, men kommuneøkonomien er med meg allikevel.

Kommuneøkonomien var den saken vi løftet høyest da statsbudsjettet for 2025 kom, og det var også den saken YS løftet høyest.

Kommunene er avhengig av å ha et tilstrekkelig romslig budsjett til at de kan levere tjenestene innbyggerne har krav på. Det er regjeringen og stortinget som må sørge for å sette av tilstrekkelig penger til dette i statsbudsjettet.

Men. Og dette, kjære medlemmer, er viktig!

Men, mer penger fra staten vil ikke løse kommunenes problemer.

Kommunene må løse problemene selv.

Mer penger fra staten vil gjøre det enklere å løse problemene, men det vil ikke løse dem alene.

Norske kommuner, kommunepolitikere og kommuneansatte, må se på hvordan kommunen er organisert.

Jeg har allerede snakket om oppgavedeling.

Vi snakker mye om oppgavedeling i Delta..

I min tid som leder tror jeg ikke at jeg har vært i et eneste møte med politikere og byråkrater uten å nevne ordet "oppgavedeling".

Men det har vært i den enkelte virksomhet. Oppgavedeling har handlet om hvordan arbeidsoppgavene og arbeidsflyten på den enkelte arbeidsplass har blitt organisert og fordelt.

Vi skal fortsette å snakke om oppgavedeling på arbeidsplassene, men for kommunene er det ikke nok.

Kommunene må se på helheten av tjenester i kommunen og oppgavedelingen dem imellom.

Kommunene må se på egne innbyggere, på eget næringsliv og arbeidsmarked, og se om de har riktig tjenestenivå og tjenesteomfang for det samfunnet de er i. Både i dag og om 10 og 20 år. Og kommunene, kommunens politikere, kommunens ansatte, kommunens innbyggere, må ha et kritisk og realistisk blikk på seg selv.

- Med den økonomien vi har nå, vil vi klare å levere gode nok tjenester til kommunens innbyggere om 10 år?
- Med de innbyggerne vi har nå, klarer vi å fylle alle stillingene vi trenger om 10 år?
- Med de ansatte vi har nå, har vi den rette kompetansen til å levere gode tjenester om 10 år?

Hvis svaret er “Nei” på et eller flere av disse spørsmålene så kan ikke kommunen basere seg på at staten vil redde dem.

Hvis svaret er “Nei” på et eller flere av disse spørsmålene er kommunen nødt til å se kritisk på egen struktur og organisering.

Hvis svaret er “Nei” på et eller flere av disse spørsmålene må kommunen være innstilt på å endre seg.

Hvis ikke kommer andre til å endre kommunen for dem.

Kommune-Norge er ikke klar.

Ikke for den demografiske utviklingen.

Ikke for den teknologiske utviklingen.

Ikke for den nødvendige organisatoriske utviklingen.

Ikke for de nye måtene å arbeide på som vil bli nødvendig.

Så la meg her lansere Deltas nye politikk, så alle politikerne på stortinget vet hva de har i vente:

Vi trenger en kompetansereform for kommunene.

Vi trenger en storstilt satsing på etter- og videreutdanning av de ansatte i kommunene slik at de har kunnskapen og ferdighetene til å ta i bruk ny teknologi, til å finne nye måter å jobbe på, til å organisere arbeidet på den enkelte arbeidsplass mer hensiktsmessig.

Men vi trenger også ledere som er i stand til å lede så komplekse organisasjoner som kommunale tjenester på en ansvarlig måte. Som skjønner utfordringene kommunen står i, og som er i stand til å lede kommunen både inn i og gjennom nødvendige og vanskelige omstillinger.

Offentlige tjenester og privat næringsliv må gå hånd i hånd.

God og gratis utdanning for alle, fra første klasse til doktorgrad har gitt oss en velutdannet og kompetent befolkning som er i stand til å ta i bruk ny teknologi, enten det var de første dampmaskinene på 1700-tallet eller det nyeste innen KI i dag.

Nå mangler det bare at fagskolene inkluderes i det løpet.

God og gratis utdanning for alle har gitt oss et høyproduktivt næringsliv som betaler skatt og finansierer den offentlige velferden.

God og gratis utdanning for alle ga oss, før de aller fleste andre land, en befolkning som kunne lese og skrive. Det ga en befolkning som kunne organisere seg. Som kunne danne laug, frikirker og arbeiderlag.

Det gjorde at de på gulvet hadde kunnskapen til å diskutere med de på toppen, og til å sammen finne løsninger basert både på den forskningsbaserte teorien og på erfaringsbasert praksis.

Offentlig velferd la grunnlaget for privat næringsliv, men privat næringsliv gjorde offentlig velferd mulig.

Barnehageforliket i 2003 ga oss tilnærmet full barnehagedekning og gjorde det enklere for kvinner, særlig kvinner, å fortsette karrieren og å jobbe fulltid også etter at de fikk barn.

Et generøst sikkerhetsnett, med full sykelønn og god arbeidsledighetstrygd, har gjort det mulig å ha et fleksibelt næringsliv. I nedgangstider forsvinner arbeidsplasser, men nye kommer til. Og i mellomtiden tar vi vare på de som mister jobben.

Det spleiselaget vi alle bidrar til, er forsikringen som gjør det trygt for gründere å satse, og som gjør det mulig å skape nye virksomheter i nye bransjer med ny teknologi og nye arbeidsmetoder.

Når offentlig sektor og privat næringsliv finner hverandre,

Når de samarbeider, og har en god oppgavedeling seg imellom,

Når begge får bidratt der de er best,

Det er da vi sammen kan fortsette å bygge det som tross alt er et av verdens beste samfunn.

Og så må vi samtidig erkjenne at samarbeidet mellom offentlig sektor og privat næringsliv ikke fungerer på en akseptabel måte.

Vi har akkurat vært gjennom en streik.

Streiken ble et faktum da NHO ikke ville møte våre krav om lønn som andre grupper i den sentrale tariffavtalen for våre medlemmer i private omsorgsvirksomheter, og ideelle organisasjoner.

Delta tok derfor ut medlemmer i Norges Blindforbund i streik.

Men streiken handler ikke først og fremst om vilkårene i Blindforbundet, den handlet om å sikre vilkårene for alle i private konsern som driver velferdstjenester på vegne av det offentlige.

Streiken i år handlet om:

- En lønnsutvikling på høyde med samfunnet ellers.
- Lønns- og arbeidsvilkår på nivå med sammenlignbare arbeidsplasser.
- At minstelønnsatsene nærmer seg nivået i kommunal sektor.

I Delta er vi konstruktive og ansvarlige. Når vi forhandler og når vi går i mekling er det alltid for å finne en løsning. Men for tredje gang på rad ble vi tvunget til Riksmekler fordi NHO ikke ville innfri våre krav.

I 2021 var det streik på denne avtalen, i 2022 var det mekling og nå i 2024 havnet vi i streik igjen.

Vi kunne ikke akseptere at konkurranseutsetting går på bekostning av de ansattes lønns- og arbeidsvilkår.

Nå er streiken i NHO og Norges Blindforbund heldigvis over.

Vi fikk gjennomslag for at minstelønnen for virksomheter innenfor bo- og omsorg skal følge utviklingen i kommunene.

Streiken handlet om å sikre vilkårene for alle i private konsern som driver velferdstjenester på vegne av det offentlige.

Det er tøft og krevende å streike.

Takk til alle som stod på gjennom nesten tre uker. Takk til alle som støttet opp. Her stod vi sammen.

Når noen er i streik, er hele Delta i streik.

Vi gjennomførte. Og vi vant fram!

En stor takk til alle.

Streik virker!

Bare spør våre kollegaer i Unio og Akademikerne, men kanskje ikke de i LO.

Konflikten i statsoppgjøret fikk sin foreløpige avslutning for bare en uke siden, da Rikslønnsnemnda kom med sin kjennelse.

Gjennom YS Stat kom vi til enighet med staten i våres, men Unio og Akademikerne streiker og LO Stats medlemmer stemte nei til resultatet de var enige med Staten om i forhandlingene.

Resultatet ble to avtaler. En for Unio og Akademikerne, og en for oss i YS og LO.

Det er ikke ideelt.

Vi strakk oss langt for å få til én avtale i Staten, og vi mener fortsatt at det er det beste. Derfor vil vi fortsette å kjempe for én avtale for alle ansatte i Staten.

Nå skal mange av dere snart ut i lokale forhandlinger. Da skal vi være der for dere og støtte dere.

Og om to år, når hovedtariffavtalen igjen skal forhandles.

Det er lenge til om to år.

Kjære alle sammen,

Som mange av dere har lagt merke til i de siste ukene, skal Delta være DEN fagforeningen å snakke med om jobbgreier;

ikke hunden; ikke Foodora-budet og ikke innbruddstyvene.

Vi skal ta posisjonen som en fagforening som lytter

Vi streiker om vi må, men skal være til stede for alle medlemmene våre når de har spørsmål.

Stort eller lite.

Og her er det dere som tillitsvalgte som gjør jobben!

Vi er fagforeningen som også har glimt i øyet.

Vi skal ta vare på de 100.000 medlemmene vi har,

Og vi skal være klare til å ta imot de 100.000 neste.

Jeg vil avslutte med et dikt av Stig Holmås. Til ettertanke for i dag, for i morgen, og for når dere er tilbake i deres daglige virke som tillitsvalgte rundt omkring i hele Norge.

Og Stig Holmås skriver:

Jeg etterlater mine barn dette diktet
For at de skal lære å elske vindene, havet,
Den søte lukten av stor kjærlighet, -
og fagforeningene.
Uten dem hadde vi ingenting.
Den sultne ser ikke det vakre.
Den trette orker ikke elske.

Jeg etterlater mine barn dette diktet
For at de skal lære å elske vindene, havet,
Den søte lukten av stor kjærlighet, -
og fagforeningene.
Uten dem hadde vi ingenting.